

Posudek

Rafajová Eva: Jak české ženy reflektují problematičnost vztahu s cizincem: kulturní střet v etnicky smíšených partnerstvích/manželstvích. Bakalářská práce. Karlova univerzita v Praze, Fakulta humanitních studií. Praha 2016, 86 str., přílohy.

Eva Rafajová si ve své bakalářské práci položila otázku vztahu Češek k partnerství s cizincem, tedy mužem, který má jiné než české státní občanství a současně se deklaruje v jiné než české národnosti. Rozhodla se sledovat názory žen, které prošly socializací v české rodině a v českém kulturním prostředí, na jejich reálně existující dlouhodobé meziethnické partnerství/manželství. Součástí výzkumného záměru E. Rafajové bylo interpretovat názory těchto žen v souvislostech jejich života a komparovat je s ohledem na kulturní východiska mužů, s nimiž navázaly a prožívají dlouhodobý vztah. Záměr této komparace vycházel z otázky, zda a do jaké míry způsob a kvalitu partnerského soužití ovlivňuje kulturní prostředí, v němž partner vyrůstal. Teoretické podněty k takto položené otázce E. Rafajová našla především v práci Ulricha Becka a Elizabeth Beck-Gernsheimové (*Fernliebe – Lebensformen im globalen Zeitalter*, 2011). Jedním z cílů A. Rafajové bylo vstoupit do diskuse, kterou tito badatelé nastolili, a to z pozice zkušeností Češek. Záměr i cíl bezesporu ambiciózní.

Eva Rafajová základní výzkumnou otázku formulovala „*Jak české ženy reflektují problematičnost vztahu s cizincem*“. V rámci takto položené otázky sledovala názory žen: a) na únosnost kulturních rozdílů v meziethnickém partnerství, b) na konflikty, které vznikají na základě kulturních rozdílů, c) na způsob jejich řešení, d) na pozitiva i negativa jejich meziethnického vztahu. Tázala se také na způsob seznámení s cizincem, na cílenost výběru, na reakce rodiny a přátelských skupin na meziethnické partnerství dotázaných žen. Aby dostala záměr komparace, zvolila čtyři modely partnerství: česko-francouzské, česko-španělské, česko-arabské a česko-vietnamské. Při stanovení modelů vycházela z rozdílné kulturní determinace mužů. Pro každý model pak vybrala dva příklady. Oslovila tedy osm českých žen.

Výzkum Eva Rafajová provedla kombinací primárního narativního a následného polostrukturovaného rozhovoru (většinou opakovaného). Na základě analýzy rozhovorů vypracovala osm případových studií, formulovaných podle jednotné osnovy. Tímto přístupem si zajistila možnost komparace. Komparaci provedla ve dvou fázích. V první srovnávala stanoviska českých žen v rámci vybraného modelu, ve druhé stanoviska k partnerství s cizincem jako k životní volbě.

V čem vidím největší klad předložené práce. Eva Rafajová shromáždila jedinečná data, a to data citlivá, k jejichž sdělování je potřebná vysoká mezilidská empatie. Suma takto shromážděných dat přesahuje rámec využití v bakalářské práci. Evě Rafajové dává možnost dalších interpretací nad tento rámec. Obsahový záběr shromažďovaných informací prokazuje velké badatelské ambice. Dává možnost nejen výběru témat, která autorka v rámci své práce zpracovala, nýbrž i možnost formulace dosud neotevřených problémů.

K jakým hlavním závěrům E. Rafajová dospěla. V malém souboru osmi žen, které uzavřely dlouholeté partnerství s cizincem, doložila: 1) že do meziethnických partnerství vstoupily ženy sebejisté, cílevědomé, kulturně tolerantní, hledající nové podněty, 2) že tato partnerství uzavřely ženy v důsledku svého pobytu v cizině i v důsledku záměrného výběru,

3) že záměrný výběr se dotýkal jak kulturní charakteristiky partnera (Arabové, islám), tak fyzického typu muže (Asiaté), 4) že dotázané ženy se přizpůsobují kulturnímu prostředí, v němž aktuálně žijí, a z této pozice odvíjejí svůj postoj partnerovi, 5) že ve vztahu s Arabem se ženy přizpůsobily partnerovi bez ohledu na prostředí, 6) že dotázané ženy, které uzavřely mezinárodní partnerství, zůstávají ukotveny ve dvou životních prostředích, nezpřetrhávají vazby se svou rodičovskou rodinou a své děti vychovávají jako bilingvní (výjimkou jsou partnerství uzavřená s Vietnamcem v ČR), 7) že dotázané ženy neporozumění a konflikty ve svém partnerství vysvětlují především osobnostní charakteristikou partnera, 8) že kulturní rozdíly jako možnou příčinu neporozumění formulovaly v teoretické rovině pouze vysokoškolačky (nikoli však ve svém vztahu), 9) že jako závažné konflikty označily ženy pouze spory o způsob výchovy dětí, 10) že mezinárodní partnerství, uzavřené s mladším mužem, je dotázanými ženami chápáno jako běžná norma. Eva Rafajová dále doložila také existenci ekonomicky motivovaných manželství, která ženy udržují na tomto základě, a existenci partnerství na dálku, tedy partnerství vedené ve dvou domácnostech.

Celkový přístup k E. Rafajové k získaným datům a jejich interpretaci dokládá její výrok: „*V celém výzkumu jsem si vědoma obrovské individuality. Každý vztah sám o sobě je jiný a hledat mezi nimi podobnosti není snadné. Navíc jsem si zvolila zkoumat dvojnárodnostní vztahy pouze z jednoho úhlu pohledu. Zajímaly mě názory a postoje pouze partnerek, jejich interpretace života v dvojnárodnostním partnerství a tato interpretace může být nejen zaujatá, ale i záměrně zkreslená.*“ Výrok je dokladem kritičnosti autorky, jejího vědomí o možnostech kvalitativního sběru dat a současně příslibem pokračování výzkumu.

Rezervou předložené práce je nedostatečná jazyková korektura některých pasáží. Ačkoli lze předpokládat, že byla způsobena nedostatkem času v závěrečných fázích zpracování bakalářské práce, nutno na ni upozornit. Před odevzdáním je nezbytné práci si přečíst.

Předložená práce je založena na velice dobře provedeném terénním výzkumu. Eva Rafajová prokázala, že si dovede postavit výzkumné otázky a tyto otázky opřít o teoretické závěry badatelů zabývajících se problematikou mezinárodních partnerství. Prokázala, že dovede shromáždit primární data k řešení vytyčených otázek, tato data analyzovat a formulovat uvážené závěry. Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím ji na rozhraní výborné a velmi dobré (s ohledem na určité jazykové limity).

V Praze 5. 5. 2016

Mirjam Moravcová

